

TOESTEMMING VIR MEDIESE BEHANDELING VOORBEHOEDMIDDELS EN TOETSING

(1) Toestemming vir mediese behandeling

Die huidige ouderdom vir toestemming tot mediese behandeling en chirurgiese operasies is 18. Die Konsep Kindersorg- en Beskermingswet sal egter voorsiening daarvoor maak dat kinders toestemming vir **mediese behandeling** kan gee as hulle ten minste 14 jaar oud is EN verantwoordelik genoeg is om die voordele, risiko's en implikasies van die behandeling te verstaan. Maar in gevalle waar 'n **operasie** nodig is, moet die ouer of voog ook toestemming gee.

Wat doen ander lande?

In Suid-Afrika is die ouderdom vir toestemming vir mediese behandeling 12, maar die kind moet verantwoordelik genoeg wees en 'n ouer of voog moet ook toestemming gee vir chirurgiese operasies. In Kenia is die ouderdom vir toestemming 15 jaar. Kinders in Nieu Seeland kan op ouderdom 16 toestemming gee vir behandeling, of selfs vroeër as hulle optrede genoegsame verantwoordelikheid toon. In Zimbabwe, Mosambiek en Zambië is die ouderdom vir toestemming 18 jaar.

Is 14 die regte ouderdom om kinders toe te laat om mediese toestemming te gee? Dit kan soms afhang van die situasie. Oorweeg die voorbeelde hieronder:

- Ⓢ 'n Seun van 10 is sterwend aan kanker. Hy het nog een maand om te lewe. Moet hy toegelaat word om te besluit oor die behandeling wat hy ontvang?
- Ⓢ 'n Meisie van 17 wil groter borste hê. Moet sy toegelaat word om te besluit oor kosmetiese chirurgie?

Daar is verskeie opsies wat in die wet opgeneem kan word:

1. Stel net een ouderdom vas vir alle tipes mediese toestemming.
2. Baseer die reg om mediese toestemming te gee op elke individuele kind se begripsvermoë.
3. Baseer die reg om mediese toestemming te gee op die kind se ouderdom en sy begripsvermoë.
4. Stel verskillende ouderdomme vas vir verskillende tipes mediese behandeling.

(2) Toegang tot voorbehoedmiddels

Die woorde *mediese behandeling* sluit waarskynlik toegang tot die meeste tipes voorbehoedmiddels in. Dit beteken dat kinders onder 18 tans toestemming van 'n ouer of voog moet hê as hulle 'n voorbehoedmiddel wil hê. Toegang tot manlike en vroulike kondome word nie deur hierdie reël geraak nie, maar dit geld vir voorbehoedpille, inspuitings, intra-uteriene apparate (IUA's) en ander vorms van voorbehoeding. Die nuwe wet maak 14 die ouderdom vir toegang tot voorbehoedmiddels wat kwalifiseer as mediese behandeling.

Mag kinders toegang tot voorbehoedmiddels hê sonder die toestemming van hulle ouers? Op watter ouderdom mag dit gebeur? 'n Paar argumente vir en teen die vraag of kinders toegelaat moet word om toegang tot voorbehoedmiddels te hê word in die tabel hieronder aangedui.

Jong mense BEHOORT NIE toegang tot voorbehoedmiddels te hê nie
As kinders nie toegang tot voorbehoedmiddels het nie, sal hulle nie seks hê nie.
As ouertoestemming vereis word, kan die ouer die geleentheid gebruik om die kind op te voed oor die gevare wat seks inhou, en seker te maak dat die kind die mediese risiko's verbonde aan sekere voorgeskrewe voorbehoedmiddels verstaan.
Sommige voorbehoedmiddels, soos die pil, kan gesondheidsgevale inhou. Kinders sal nie hierdie gevare sonder ouerverligting verstaan nie.
Kinders sal nie die voorbehoedmiddels met verantwoordelikheid gebruik nie – hulle kan vergeet om die pil elke dag te drink, of hulle kan die kondome onderstebo aansit.
Jong mense BEHOORT toegang tot voorbehoedmiddels te hê
Baie kinders sal seks hê ongeag of hulle toegang tot voorbehoedmiddels kan kry of nie.
As 'n kind ouertoestemming moet vra, sal hy nie voorbehoedmiddels gebruik nie. Dit beteken dat die geleentheid om seks te bespreek hom nooit sal voordoen nie. In plaas daarvan moet die ouer of versorger by elke gepaste geleentheid oor veilige seks praat. Die kind behoort ook inligting oor gesinsbeplanning by die kliniek te kan kry.
Die dokter wat die pil voorskryf, moet die risiko's daaraan verbonde duidelik uitspel en moet nie die medikasie voorskryf as hy of sy nie seker is dat die kind die risiko's verstaan nie.
Kinders het seks, daarom moet iets gedoen word om hulle teen swangerskap en seksueel-oordraagbare infeksies te beskerm. Hulle kan onderrig word in die gebruik van voorbehoedmiddels deur baie verskillende kanale.

Wat doen ander lande?

Ghana se beleid is om voorbehoedmiddels en voortplantingsgesondheidsdienste aan jeugdige en alle paartjies wat seksueel aktief is te verskaf, ongeag hulle ouderdom. In Zimbabwe is klinieke veronderstel om voorbehoedmiddels te verskaf aan mense bo 16. In Suid-Afrika kan kinders toegang hê tot voorbehoedmiddels vanaf die ouderdom van 12.

(3) Toestemming vir mediese toetse

Die Konsep Kindersorg- en Beskermingswet stel voor dat kinders wat 14 jaar is OF kinders wat verantwoordelik genoeg is om die implikasies daarvan te verstaan, MIV-toetse kan ondergaan. Dit beteken dat 'n verantwoordelike tienjarige kind toestemming mag gee vir 'n MIV-toets. Die konsepwet sê die toets mag net gedoen word indien die kind voor en ná die toets behoorlike berading ontvang.

Wat doen ander lande?

In Suid-Afrika kan 'n kind bo 12 instem tot 'n MIV-toets. In die Verenigde State van Amerika laat die meeste state toe dat minderjarige instem tot toetsing en behandeling vir alle tipes seksueel-oordraagbare infeksies.

Omdat Namibië se voorgestelde wet sê 'n kind kan 'n toets hê op ouderdom 14 OF as die kind verantwoordelik genoeg is, beteken dit dat dit "makliker" is vir 'n kind om in te stem tot 'n MIV-toets as om toestemming te gee vir ander mediese prosedures. Is dit die regte benadering?

Die ouderdom vir toestemming vir 'n MIV-toets sal nie die reg van 'n ouer of voog verander om 'n kind vir MIV te laat toets nie. Byvoorbeeld, selfs as 'n negejarige meisie nie verantwoordelik genoeg is om self 'n besluit te neem om getoets te word nie, kan haar ouers toestemming gee, sou so 'n toets nodig wees.

BESPREKINGSPUNTE

Toestemming tot mediese behandeling

- Ⓢ Moet toestemming afhang van (1) ouderdom, (2) die verantwoordelikheid van elke individu, (3) ouderdom plus verantwoordelikheid, (4) die tipe behandeling of (5) 'n ander faktor?
- Ⓢ As verantwoordelikheid geëvalueer moet word, wie sal daarvoor besluit? Sal dit byvoorbeeld die dokter wees?
- Ⓢ As die wet 'n ouderdom neerlê vir toestemming tot mediese prosedures, wat moet die ouderdom wees?
- Ⓢ Moet verskillende reëls geld vir mediese behandeling en chirurgiese operasies?

Toegang tot voorbehoedmiddels

- Ⓢ Op watter ouderdom is 'n kind oud genoeg om 'n besluit te neem rondom die gebruik van voorbehoedmiddels sonder die ouer se toestemming?
- Ⓢ Moet verskillende reëls geld vir toegang tot kondome as vir toegang tot ander vorms van voorbehoeding (soos die voorbehoedpil)?

Toestemming vir toetsing

- Ⓢ Op watter ouderdom moet 'n kind in staat wees om in te stem tot 'n MIV-toets sonder sy ouer se toestemming?
- Ⓢ Moet dit makliker wees vir 'n kind om toestemming te gee vir 'n MIV-toets as vir ander mediese tussenkomste?
- Ⓢ Kinders wil dalk nie hê hulle ouers moet weet van enige mediese sake wat verband hou met seksuele aktiwiteite nie. Moet daar soortgelyke bepalings wees vir swangerskaptoetse en toetsing vir ander seksueel oordraagbare infeksies as vir MIV-toetsing?

WAT DINK JY?

Stuur jou kommentaar aan:

SMS: 0814241591

E-pos: CCPA@lac.org.na

Faks: 088613715

Posadres: Posbus 604, Windhoek

Vir meer inligting oor die Konsep Kindersorg- en Beskermingswet, kontak Monalisa Zatzirua (061-2833116) of Celeste Feris (061-2833179) by die Ministerie van Geslagsgelykheid en Kinderwelsyn, of Rachel Coomer by die Legal Assistance Centre (061-223356).